Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 9ης Ιουλίου 2026*

«Προδικαστική παραπομπή – Δημόσιες συμβάσεις – Οδηγία 2014/24/ΕΕ – Άρθρο 82 – Διαδικασία σχετική με διαγωνισμό μελετών – Απουσία προηγούμενης ακρόασης των υποψηφίων – Προστασία της ανωνυμίας – Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης»

Στην υπόθεση C-888/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πορτογαλία) με απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 20 Δεκεμβρίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

Adão da Fonseca-Engenheiros Consultores, Lda

κατά

Metro do Porto, S.A.,

Betar Consultores, Lda,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Λυκούργο (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, O. Spineanu-Matei, S. Rodin, N. Piçarra και N. Fenger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Biondi

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Adão da Fonseca-Engenheiros Consultores, Lda, εκπροσωπούμενη από τον F. Vellozo Ferreira, advogado,

– η Metro do Porto, S.A., εκπροσωπούμενη από τους D. Castro Neves, P. Fernández Sánchez, M. Gorjão-Henriques και A. Saavedra, advogados,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

– η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την P. Barros da Costa και τον F. Batista,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον A. Biolan, την I. Melo Sampaio και τον G. Wils,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου 2026,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 80 και 82 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 65, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 135, σ. 120), όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1828 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019 (ΕΕ 2019, L 279, σ. 25) (στο εξής: οδηγία 2014/24).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Adão da Fonseca-Engenheiros Consultores, Lda (στο εξής: προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία) και, αφετέρου, της Metro do Porto, S.A. (στο εξής: αναθέτουσα αρχή) και της Betar Consultores, Lda, σχετικά με τη νομιμότητα διαδικασίας διαγωνισμού μελετών μετά το πέρας της οποίας δεν επελέγη το σχέδιο της προσφεύγουσας στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2014/24

3 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κανόνες για τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων που πραγματοποιούνται από αναθέτουσες αρχές, τόσο για δημόσιες συμβάσεις όσο και για διαγωνισμούς μελετών, των οποίων η αξία εκτιμάται ότι δεν υπολείπεται των κατώτατων ορίων που προβλέπονται στο άρθρο 4.»

4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

21. ως “διαγωνισμοί μελετών” νοούνται διαδικασίες που παρέχουν τη δυνατότητα στην αναθέτουσα αρχή να αποκτά, κυρίως στους τομείς της χωροταξίας, της πολεοδομίας, της αρχιτεκτονικής και των έργων πολιτικού μηχανικού ή της επεξεργασίας δεδομένων, μια μελέτη ή ένα σχέδιο που επιλέγεται από κριτική επιτροπή έπειτα από διαγωνισμό, με ή χωρίς την απονομή βραβείων·

[…]».

5 Κατά το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια:

[…]

β) 139 000 [ευρώ] για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές· […]

γ) 214 000 [ευρώ] για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές· […]

[…]».

6 Το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται σε δημόσιες συμβάσεις και διαγωνισμούς μελετών οι οποίοι, στο πλαίσιο της οδηγίας 2014/25/ΕΕ [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών και την κατάργηση της οδηγίας 2004/17/ΕΚ (ΕΕ 2014, L 94, σ. 243, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 311, σ. 26)], ανατίθενται ή διοργανώνονται από αναθέτουσες αρχές οι οποίες ασκούν μία ή περισσότερες από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στα άρθρα 8 έως 14 της εν λόγω οδηγίας και ανατίθενται για τις δραστηριότητες αυτές, […]».

7 Κατά το άρθρο 18, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24:

«Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

[…]»

8 Το άρθρο 36, παράγραφος 5, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«Εάν οι αναθέτουσες αρχές προκηρύσσουν νέο διαγωνισμό για συγκεκριμένες συμβάσεις σύμφωνα με την παράγραφο 4 στοιχείο β), ενημερώνουν τους προσφέροντες για την ημερομηνία και την ώρα κατά την οποία σκοπεύουν να συλλέξουν τις πληροφορίες που απαιτούνται ούτως ώστε να καταρτίσουν προσφορές προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις της εν λόγω συγκεκριμένης σύμβασης και παρέχουν στους προσφέροντες τη δυνατότητα να αρνηθούν την εν λόγω συλλογή πληροφοριών.

Οι αναθέτουσες αρχές προβλέπουν επαρκές χρονικό διάστημα μεταξύ της κοινοποίησης και της συλλογής των πληροφοριών.

Πριν από την ανάθεση της σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές παρουσιάζουν τις συλλεγείσες πληροφορίες στον ενδιαφερόμενο προσφέροντα, δίνοντάς του την ευκαιρία να αμφισβητήσει ή να επιβεβαιώσει ότι η προσφορά που προέκυψε με αυτόν τον τρόπο δεν περιέχει ουσιώδη σφάλματα.»

9 Το άρθρο 41 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Εάν ένας υποψήφιος, ένας προσφέρων ή μια επιχείρηση που σχετίζεται με υποψήφιο ή προσφέροντα έχει παράσχει συμβουλές στην αναθέτουσα αρχή, είτε εντός είτε εκτός του πλαισίου του άρθρου 40, ή έχει εμπλακεί με οποιονδήποτε τρόπο στην προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζει τη μη στρέβλωση του ανταγωνισμού λόγω της συμμετοχής του εν λόγω υποψηφίου ή προσφέροντα.

Τα εν λόγω μέτρα περιλαμβάνουν τη γνωστοποίηση στους λοιπούς υποψηφίους και προσφέροντες σχετικών πληροφοριών που ανταλλάχθηκαν στο πλαίσιο της προηγούμενης εμπλοκής του υποψηφίου ή του προσφέροντος στην προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και τον προσδιορισμό επαρκών προθεσμιών για την παραλαβή των προσφορών. Ο ενδιαφερόμενος υποψήφιος ή προσφέρων αποκλείεται από τη διαδικασία μόνο εάν δεν υπάρχει άλλος τρόπος να διασφαλιστεί συμμόρφωση με την υποχρέωση τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης.

Πριν από οποιονδήποτε τέτοιον αποκλεισμό, παρέχεται η ευκαιρία στους υποψηφίους ή τους προσφέροντες να αποδείξουν ότι η συμμετοχή τους στην προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης δεν είναι δυνατόν να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού. Τα μέτρα που λαμβάνονται τεκμηριώνονται στη χωριστή έκθεση που απαιτείται δυνάμει του άρθρου 84.»

10 Κατά το άρθρο 69, παράγραφοι 1 και 4, της ίδιας οδηγίας:

«1. Όταν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με τα έργα, τις προμήθειες ή τις υπηρεσίες, οι αναθέτουσες αρχές απαιτούν από τους οικονομικούς φορείς να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά.

[…]

4. Εάν η αναθέτουσα αρχή διαπιστώνει ότι μια προσφορά είναι ασυνήθιστα χαμηλή λόγω χορήγησης κρατικής ενίσχυσης στον προσφέροντα, η προσφορά μπορεί να απορρίπτεται αποκλειστικά για αυτόν τον λόγο μόνο μετά από διαβούλευση με τον προσφέροντα και εφόσον αυτός δεν είναι σε θέση να αποδείξει, εντός επαρκούς προθεσμίας την οποία ορίζει η αναθέτουσα αρχή, ότι η εν λόγω ενίσχυση είναι σύμφωνη με την εσωτερική αγορά κατά την έννοια του άρθρου 107 [ΣΛΕΕ]. Σε περίπτωση όπου η αναθέτουσα αρχή απορρίπτει προσφορά υπό τις συνθήκες αυτές, ενημερώνει σχετικώς την [Ευρωπαϊκή] Επιτροπή.»

11 Τα άρθρα 78 έως 82 της οδηγίας 2014/24 συγκροτούν το κεφάλαιο ΙΙ, το οποίο φέρει τον τίτλο «Κανόνες που διέπουν τους διαγωνισμούς μελετών», και περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, ο οποίος επιγράφεται «Ειδικά καθεστώτα συμβάσεων».

12 Το άρθρο 78 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα ακόλουθα:

«Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται:

α) στους διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται στο πλαίσιο διαδικασίας που οδηγεί στην ανάθεση δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών·

β) στους διαγωνισμούς μελετών με απονομή βραβείων ή καταβολή χρηματικών ποσών στους συμμετέχοντες.

[…]»

13 Το άρθρο 80, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Για τη διοργάνωση των διαγωνισμών, οι αναθέτουσες αρχές εφαρμόζουν διαδικασίες προσαρμοσμένες στις διατάξεις του τίτλου Ι και του παρόντος κεφαλαίου.»

14 Το άρθρο 82 της οδηγίας 2014/24 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η κριτική επιτροπή είναι αδέσμευτη κατά τη λήψη των αποφάσεών της ή κατά τις γνωμοδοτήσεις της.

2. Η κριτική επιτροπή εξετάζει τις μελέτες και τα σχέδια που υποβάλλονται από τους υποψηφίους με τρόπο ανώνυμο και βασιζόμενη αποκλειστικά στα κριτήρια που επισημαίνονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού μελετών.

3. Η κριτική επιτροπή καταχωρίζει σε πρακτικό που υπογράφεται από τα μέλη της την κατάταξη των μελετών στην οποία καταλήγει σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά κάθε έργου, καθώς και τις παρατηρήσεις της και κάθε σημείο που μπορεί να χρειάζεται αποσαφήνιση.

4. Τηρείται ανωνυμία μέχρι τη γνωμοδότηση ή τη λήψη απόφασης από την κριτική επιτροπή.

5. Οι υποψήφιοι μπορούν να καλούνται, εάν χρειάζεται, να απαντήσουν σε ερωτήσεις που έχει καταχωρίσει στο πρακτικό της η κριτική επιτροπή, προς διευκρίνιση οποιουδήποτε στοιχείου των έργων.

6. Συντάσσονται πλήρη πρακτικά του διαλόγου μεταξύ των μελών της κριτικής επιτροπής και των υποψηφίων.»

15 Σύμφωνα με το μέρος Ε του παραρτήματος V της οδηγίας 2014/24, οι προκηρύξεις διαγωνισμών μελετών που αναφέρονται στο άρθρο 79, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής πρέπει, μεταξύ άλλων, να αναφέρουν τα κριτήρια που εφαρμόζονται κατά την αξιολόγηση των μελετών καθώς και να διευκρινίζουν αν η απόφαση της κριτικής επιτροπής είναι δεσμευτική για την οικεία αναθέτουσα αρχή και αν οι συμβάσεις που θα ακολουθήσουν μετά τον διαγωνισμό μελετών θα ανατεθούν στον βραβευόμενο ή στους βραβευόμενους του διαγωνισμού μελετών.

Η οδηγία 2014/25

16 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2014/25, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2019/1829 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019 (ΕΕ 2019, L 279, σ. 27, και διορθωτικό ΕΕ 2016, L 311, σ. 26) (στο εξής: οδηγία 2014/25), προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

17) ως “διαγωνισμοί μελετών” νοούνται οι διαδικασίες που επιτρέπουν στον αναθέτοντα φορέα να αποκτήσει, κυρίως στους τομείς της χωροταξίας, της πολεοδομίας, της αρχιτεκτονικής, των έργων πολιτικού μηχανικού ή της επεξεργασίας δεδομένων, μια μελέτη ή ένα σχέδιο που επιλέγεται από κριτική επιτροπή έπειτα από διαγωνισμό, με ή χωρίς την απονομή βραβείων·

[…]».

17 Το άρθρο 11 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις δραστηριότητες που αποσκοπούν στην παροχή ή τη λειτουργία δικτύων που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό στους τομείς των μεταφορών με σιδηρόδρομο, αυτόματα συστήματα, τραμ, τρόλεϊ, λεωφορεία ή καλώδιο.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες μεταφορών, θεωρείται ότι υφίσταται δίκτυο όταν η υπηρεσία παρέχεται με όρους που ορίζονται από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους, όπως όροι που αφορούν τα δρομολόγια, τη διαθέσιμη μεταφορική ικανότητα ή τη συχνότητα παροχής της υπηρεσίας.»

18 Το άρθρο 15 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 18 έως 23 ή στο άρθρο 34, σχετικά με την άσκηση της συγκεκριμένης δραστηριότητας, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στις συμβάσεις των οποίων η εκτιμώμενη αξία, χωρίς [ΦΠΑ], είναι ίση με ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια:

α) 428 000 [ευρώ] για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και για τους διαγωνισμούς μελετών,

[…]».

19 Κατά το άρθρο 36, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Οι αναθέτοντες φορείς αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφανή και αναλογικό τρόπο.

[…]»

20 Τα άρθρα 95 έως 98 της οδηγίας 2014/25 συγκροτούν το κεφάλαιο ΙΙ, το οποίο επιγράφεται «Κανόνες που διέπουν τους διαγωνισμούς μελετών», και περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, ο οποίος τιτλοφορείται «Ειδικά καθεστώτα συμβάσεων».

21 Το άρθρο 95 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«1. Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης σύμβασης υπηρεσιών, εφόσον η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, συμπεριλαμβανομένων οποιωνδήποτε τυχόν βραβείων ή καταβολής ποσών στους συμμετέχοντες, ισούται με ή είναι μεγαλύτερη από το ποσό που παρατίθεται στο άρθρο 15 στοιχείο α).

2. Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε όλους τους διαγωνισμούς μελετών όπου το συνολικό ποσό των βραβείων διαγωνισμού και της καταβολής ποσών στους συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένης της εκτιμώμενης αξίας εκτός ΦΠΑ της σύμβασης υπηρεσιών η οποία μπορεί να συναφθεί στη συνέχεια δυνάμει του άρθρου 50 στοιχείο ι) αν ο αναθέτων φορέας δεν αποκλείει μια τέτοιου είδους ανάθεση στην προκήρυξη του διαγωνισμού, ισούται με ή είναι μεγαλύτερο από το ποσό που παρατίθεται στο άρθρο 15 στοιχείο α).»

22 Το άρθρο 97, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Για τη διοργάνωση των διαγωνισμών μελετών, οι αναθέτοντες φορείς εφαρμόζουν διαδικασίες προσαρμοσμένες στις διατάξεις του τίτλου Ι και του παρόντος κεφαλαίου.»

23 Το άρθρο 98 της οδηγίας 2014/25 προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Η κριτική επιτροπή είναι αδέσμευτη κατά τη λήψη των αποφάσεών της ή κατά τις γνωμοδοτήσεις της.

2. Η κριτική επιτροπή εξετάζει τις μελέτες και τα σχέδια που υποβάλλονται από τους υποψηφίους με τρόπο ανώνυμο και βασιζόμενη αποκλειστικά στα κριτήρια που επισημαίνονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού μελετών.

3. Η κριτική επιτροπή καταχωρίζει σε πρακτικό που υπογράφεται από τα μέλη της την κατάταξη των μελετών στην οποία καταλήγει σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά κάθε έργου, καθώς και τις παρατηρήσεις της και κάθε σημείο που μπορεί να χρειάζεται αποσαφήνιση.

4. Τηρείται ανωνυμία μέχρι τη γνωμοδότηση ή τη λήψη απόφασης από την κριτική επιτροπή.

5. Οι υποψήφιοι μπορούν να καλούνται, εάν χρειάζεται, να απαντήσουν σε ερωτήσεις που έχει καταχωρίσει στο πρακτικό της η κριτική επιτροπή, προς διευκρίνιση οποιουδήποτε στοιχείου των έργων.

6. Συντάσσονται πλήρη πρακτικά του διαλόγου μεταξύ των μελών της κριτικής επιτροπής και των υποψηφίων.»

Το πορτογαλικό δίκαιο

Ο κώδικας διοικητικής δικονομίας

24 Το άρθρο 121 του Código de Procedimento Administrativo (κώδικα διοικητικής δικονομίας), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 124, οι ενδιαφερόμενοι έχουν δικαίωμα ακρόασης στο πλαίσιο της διαδικασίας πριν από τη λήψη της τελικής απόφασης και πρέπει ιδίως να ενημερώνονται για την πιθανή έκβαση της διαδικασίας.

2. Κατά την άσκηση του δικαιώματος ακρόασης, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους επί όλων των ζητημάτων που είναι κρίσιμα για την απόφαση, τόσο πραγματικών όσο και νομικών, καθώς και να ζητήσουν συμπληρωματικές ενέργειες και να υποβάλουν έγγραφα.

3. Η αρμόδια αρχή μπορεί να διενεργήσει μία μόνον προηγούμενη ακρόαση, η οποία πρέπει να αφορά το σύνολο των πραγματικών και νομικών στοιχείων που στηρίζουν το πιθανό περιεχόμενο της απόφασης.

[…]»

25 Κατά το άρθρο 124 του κώδικα διοικητικής δικονομίας, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, το οποίο φέρει τον τίτλο «Απαλλαγή από την ακρόαση των ενδιαφερομένων»:

«1. Αυτός που διευθύνει τη διαδικασία μπορεί να μην προβεί σε ακρόαση των ενδιαφερομένων όταν:

a) η απόφαση είναι επείγουσα·

b) οι ενδιαφερόμενοι ζήτησαν την αναβολή που αναφέρεται στην παράγραφο 2 του προηγούμενου άρθρου και, για λόγο που τους αποδίδεται, δεν κατέστη δυνατό να καθοριστεί νέα ημερομηνία σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου·

c) είναι ευλόγως προβλέψιμο ότι η επίδειξη επιμέλειας θα μπορούσε να διακυβεύσει την εκτέλεση ή τη χρησιμότητα της απόφασης·

d) ο αριθμός των ενδιαφερομένων που πρέπει να τύχουν ακρόασης είναι τέτοιος ώστε η ακρόαση να καθίσταται ανέφικτη, περίπτωση κατά την οποία πρέπει να διεξάγεται δημόσια διαβούλευση, όπου αυτό είναι δυνατόν, με τον πλέον κατάλληλο τρόπο·

e) οι ενδιαφερόμενοι έχουν ήδη τοποθετηθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας επί των ζητημάτων που είναι κρίσιμα για την απόφαση και επί των προσκομισθέντων αποδεικτικών στοιχείων·

f) τα στοιχεία που είναι διαθέσιμα στο πλαίσιο της διαδικασίας οδηγούν σε μια απολύτως ευνοϊκή για τους ενδιαφερομένους απόφαση.

2. Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο, στην τελική απόφαση πρέπει να εκτίθενται οι λόγοι για τους οποίους δεν πραγματοποιήθηκε η ακρόαση.»

Ο κώδικας δημοσίων συμβάσεων

26 Το άρθρο 219-Α του Código dos Contratos Públicos (κώδικα δημοσίων συμβάσεων), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: CCP), ορίζει τα εξής:

«1. Οι διαγωνισμοί μελετών αποσκοπούν στην επιλογή ενός ή περισσοτέρων έργων σχεδιασμού, σε επίπεδο βασικού ή παρόμοιου προγράμματος, ιδίως στον καλλιτεχνικό τομέα, στους τομείς της χωροταξίας, του πολεοδομικού σχεδιασμού, της αρχιτεκτονικής, των έργων πολιτικού μηχανικού ή της επεξεργασίας δεδομένων.

[…]

6. Οι διατυπώσεις που ισχύουν για τις διαδικασίες συμμετοχής σε δημόσιους διαγωνισμούς, διαγωνισμούς περιορισμένης συμμετοχής με προεπιλογή και απλουστευμένους διαγωνισμούς μελετών είναι αυτές που ορίζονται στο παρόν κεφάλαιο, εφαρμόζονται δε επικουρικώς οι λοιπές διατάξεις του παρόντος κώδικα σχετικά με την κατάρτιση των συμβάσεων.»

27 Το άρθρο 219-Β, παράγραφος 2, του CCP προβλέπει τα ακόλουθα:

«Ανεξάρτητα από τον τύπο της διαδικασίας που ακολουθείται, η ταυτότητα των υποψηφίων, δημιουργών των υποβαλλόμενων έργων σχεδιασμού, μπορεί να γίνει γνωστή και να αποκαλυφθεί μόνο μετά τη σύνταξη της έκθεσης που αναφέρεται στην παράγραφο 1 του άρθρου 219-Ι.»

28 Το άρθρο 219-F του CCP ορίζει τα εξής:

«1. Τα έγγραφα στα οποία αποτυπώνονται τα έργα σχεδιασμού πρέπει να καταρτίζονται και να υποβάλλονται κατά τρόπο που να διασφαλίζει την πλήρη και απόλυτη ανωνυμία των υποψηφίων, χωρίς να περιέχουν κανένα στοιχείο που να καθιστά δυνατή, άμεσα ή έμμεσα, την ταυτοποίηση του ή των δημιουργού/-ών τους.

2. Η κριτική επιτροπή του διαγωνισμού αξιολογεί τα έργα σχεδιασμού και συντάσσει έκθεση, η οποία υπογράφεται από όλα τα μέλη της και στην οποία αναφέρει, αιτιολογημένα:

a) την κατάταξη των έργων σχεδιασμού που υποβλήθηκαν, σύμφωνα με το κριτήριο επιλογής που ορίζεται στη συγγραφή υποχρεώσεων·

b) τον αποκλεισμό των έργων σχεδιασμού που υποβλήθηκαν κατά παράβαση οποιουδήποτε κανόνα σχετικού με τον τρόπο υποβολής τους.

3. Η κριτική επιτροπή του διαγωνισμού μπορεί να λάβει γνώση της ταυτότητας των υποψηφίων μόνον εφόσον έχει τηρήσει πλήρως τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου.

4. Υπό την προϋπόθεση ότι αυτό προβλέπεται στη συγγραφή υποχρεώσεων, η κριτική επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τους υποψηφίους να παράσχουν διευκρινίσεις σχετικά με τα έργα τους ή να διοργανώσει μια φάση επιδείξεων ή δοκιμών των έργων σχεδιασμού, με σκοπό την αξιολόγηση

της συμμόρφωσης με τη συγγραφή υποχρεώσεων, της καταλληλότητας ή της σκοπιμότητας των προτεινόμενων λύσεων.

5. Εάν πραγματοποιηθούν οι ενέργειες που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο, η κριτική επιτροπή συντάσσει νέα έκθεση που αντικατοπτρίζει τα αποτελέσματά τους και προτείνει την τελική κατάταξη των υποψηφίων.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

29 Στις 10 Μαρτίου 2021, η αναθέτουσα αρχή αποφάσισε να δημοσιεύσει προκήρυξη διαγωνισμού προκειμένου μια κριτική επιτροπή (στο εξής: κριτική επιτροπή) να επιλέξει τρεις σχεδιαστικές μελέτες για γέφυρα επί του ποταμού Δούρου, ούτως ώστε, στη συνέχεια, να αναθέσει απευθείας στην επιχείρηση που θα έχει υποβάλει το ένα από τα τρία αυτά σχέδια τη δημόσια σύμβαση υπηρεσιών για την εφαρμογή του σχεδίου υλοποίησης του έργου κατασκευής της γέφυρας αυτής.

30 Από τη συγγραφή υποχρεώσεων του διαγωνισμού προκύπτει ότι οι αποφάσεις της κριτικής επιτροπής σχετικά με την κατάταξη των σχεδίων που υποβλήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο ή με τον αποκλεισμό τους είναι δεσμευτικές για την αναθέτουσα αρχή και δεν μπορούν να τροποποιηθούν αφού γίνει γνωστή η ταυτότητα των υποψηφίων, εκτός αν ακυρωθεί ο διαγωνισμός. Η κριτική επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τους υποψηφίους όλες τις διευκρινίσεις που κρίνει αναγκαίες σχετικά με τα σχέδια τα οποία έχουν υποβάλει. Οι διευκρινίσεις αυτές πρέπει να παρέχονται από τους υποψηφίους με πλήρη σεβασμό της ανωνυμίας τους. Στην τελική έκθεση της κριτικής επιτροπής κατατάσσονται, αιτιολογημένα, τα σχέδια αυτά, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη συγγραφή υποχρεώσεων του διαγωνισμού κριτήρια επιλογής, ενώ συγχρόνως αποκλείονται τα σχέδια που πλήττονται από έναν από τους λόγους αποκλεισμού οι οποίοι προβλέπονται από την εν λόγω συγγραφή υποχρεώσεων. Στους υποψηφίους των οποίων τα σχέδια κατατάχθηκαν στις τρεις πρώτες θέσεις απονέμεται βραβείο ύψους 150 000 ευρώ, 100 000 ευρώ και 50 000 ευρώ, αντιστοίχως, και οι ίδιοι επιλέγονται για να συμμετάσχουν σε διαδικασία απευθείας ανάθεσης κατά τη διάρκεια της οποίας καλούνται να υποβάλουν προσφορά σύμφωνη με συγγραφή υποχρεώσεων που αφορά ειδικά τη διαδικασία αυτή.

31 Στις 18 Οκτωβρίου 2021, η αναθέτουσα αρχή αποφάσισε να επιλέξει τα σχέδια τριών υποψηφίων σύμφωνα με την έκθεση που είχε υποβάλει η κριτική επιτροπή. Το υποβληθέν από την προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία σχέδιο δεν συγκαταλεγόταν μεταξύ των τριών αυτών σχεδίων. Η αναθέτουσα αρχή καθόρισε επίσης τη βασική τιμή της διαδικασίας απευθείας ανάθεσης της σύμβασης παροχής υπηρεσιών για την εφαρμογή του σχεδίου υλοποίησης του έργου κατασκευής της γέφυρας επί του ποταμού Δούρου σε 2 800 000 ευρώ.

32 Στις 25 και 27 Οκτωβρίου 2021, η εν λόγω προσφεύγουσα εταιρία προσέβαλε την έκθεση της κριτικής επιτροπής ενώπιον του προέδρου της και ζήτησε, βάσει του δικαιώματός της σε προηγούμενη ακρόαση, την αναθεώρηση της ανάλυσης του σχεδίου που είχε υποβάλει και την τροποποίηση της βαθμολογίας που της είχε απονεμηθεί, όπως επίσης και την εισαγωγή τεχνικών τροποποιήσεων στο σχέδιο αυτό.

33 Στις 2 Νοεμβρίου 2021, η αναθέτουσα αρχή έκρινε, αφενός, ότι η ίδια μπορούσε να ακυρώσει την απόφαση της κριτικής επιτροπής μόνο σε περίπτωση που η απόφαση αυτή ενείχε παρατυπίες ή πρόδηλα σφάλματα εκτιμήσεως, όπερ δεν συνέβαινε εν προκειμένω. Αφετέρου, επισήμανε ότι

σχέδιο το οποίο δεν είχε επιλεγεί από την κριτική επιτροπή σε προγενέστερο της άρσης της ανωνυμίας των υποψηφίων χρόνο δεν μπορούσε πλέον να επιλεγεί, οπότε δεν είναι σύννομο να ζητηθεί επαναξιολόγηση του σχεδίου αυτού.

34 Στις 21 Μαρτίου 2022, η αναθέτουσα αρχή συνήψε τη σύμβαση κατάρτισης του σχεδίου εκτέλεσης του έργου κατασκευής της γέφυρας επί του ποταμού Δούρου με κοινοπραξία αποτελούμενη από άλλες εταιρίες πλην της προσφεύγουσας στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρίας.

35 Με απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2023, το Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto – Juízo de Contratos Públicos (διοικητικό και φορολογικό δικαστήριο του Πόρτο, τμήμα δημοσίων συμβάσεων, Πορτογαλία) απέρριψε την προσφυγή της προσφεύγουσας στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρίας με την οποία αυτή ζητούσε, μεταξύ άλλων, να ακυρωθούν η έκθεση της κριτικής επιτροπής, η απόφαση της αναθέτουσας αρχής και η σύμβαση εκτέλεσης του σχεδίου υλοποίησης του έργου κατασκευής της γέφυρας επί του ποταμού Δούρου, η οποία είχε συναφθεί με την ανάδοχο.

36 Με απόφαση της 15ης Δεκεμβρίου 2023, το Tribunal Central Administrativo Norte (κεντρικό διοικητικό δικαστήριο του Βορρά, Πορτογαλία) απέρριψε την έφεση την οποία άσκησε η προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία κατά της ανωτέρω απόφασης.

37 Η εν λόγω προσφεύγουσα εταιρία άσκησε αναίρεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του Supremo Tribunal Administrativo (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πορτογαλία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου.

38 Κατά πρώτον, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά, αφενός, ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη διαδικασία συνιστά διαδικασία διαγωνισμού μελετών, κατά την έννοια της οδηγίας 2014/24, και όχι μεικτή διαδικασία κατά την οποία το πρώτο στάδιο επιλογής των προσφορών ακολουθείται κατ’ ανάγκην από δεύτερο στάδιο κατά τη διάρκεια του οποίου επιλέγεται μία από τις προσφορές αυτές. Συναφώς, επισημαίνει ότι η εν λόγω διαδικασία διαγωνισμού μελετών δεν έχει ως κύριο αντικείμενο τη σύναψη σύμβασης, αλλά μόνον την επιλογή ενός ή περισσοτέρων μελετών ή σχεδίων, στους τομείς της αρχιτεκτονικής ή των έργων πολιτικού μηχανικού.

39 Αφετέρου, όπως διατείνεται το εν λόγω δικαστήριο, η διαφορά της κύριας δίκης δεν αφορά την επακόλουθη διαδικασία ανάθεσης της οικείας δημόσιας σύμβασης υπηρεσιών, η οποία ανάθεση έλαβε χώρα μετά το πέρας νομότυπης διαδικασίας.

40 Κατά δεύτερον, το ίδιο δικαστήριο διερωτάται αν πρέπει να αναγνωριστεί στους υποψηφίους διαγωνισμού μελετών το δικαίωμα να τύχουν ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού πριν από τη λήψη της απόφασής της.

41 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, πρώτον, ότι, μολονότι η ακρόαση των ενδιαφερομένων αποτελεί, κατά το πορτογαλικό δίκαιο, κρίσιμο στάδιο κάθε διοικητικής διαδικασίας, η έλλειψη προηγούμενης ακρόασης σε ορισμένες δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη με το πορτογαλικό δίκαιο.

42 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι η προηγούμενη ακρόαση των συμμετεχόντων σε διαγωνισμό ενδέχεται να πρέπει να αποκλειστεί για τον λόγο ότι θα παραβίαζε τη θεμελιώδη αρχή της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, δεδομένου ότι η ταυτότητα των συμμετεχόντων μπορεί να γίνει γνωστή μόνο μετά τη σύνταξη της έκθεσης της κριτικής επιτροπής του διαγωνισμού αυτού.

43 Τούτου δοθέντος, το εν λόγω δικαστήριο τονίζει ότι, δυνάμει του άρθρου 82, παράγραφοι 3 έως 6, της οδηγίας 2014/24, η κριτική επιτροπή διαγωνισμού μπορεί να λάβει διευκρινίσεις σχετικά με τα σχέδια των υποψηφίων, στο πλαίσιο διαλόγου που προηγείται της σύνταξης της έκθεσής της και καταχωρείται σε πρακτικό, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται η ανωνυμία των υποψηφίων. Η δυνατότητα αυτή μεταφέρθηκε στην εθνική έννομη τάξη με το άρθρο 219-F του CCP, το οποίο επιτρέπει επίσης στην κριτική επιτροπή διαγωνισμού να συντάξει νέα έκθεση κατόπιν των διευκρινίσεων που έλαβε.

44 Επιπλέον, καίτοι, στο πορτογαλικό δίκαιο, κανένας κανόνας που να αφορά ειδικά τη διαδικασία διαγωνισμού μελετών δεν κατοχυρώνει το δικαίωμα προηγούμενης ακρόασης των υποψηφίων, εντούτοις η ακρόαση αυτή προβλέπεται από το γενικό καθεστώς των ανοικτών διαδικασιών, στο οποίο παραπέμπει επικουρικώς το άρθρο 219-A, παράγραφος 6, του CCP, δεδομένου ότι η παραπομπή αυτή προβλέπεται επίσης στο άρθρο 80, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24.

45 Το ίδιο δικαστήριο εκτιμά ότι, υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να διαπιστωθεί εάν οι συμμετέχοντες σε διαγωνισμό μελετών πρέπει να έχουν δικαίωμα ακρόασης προτού η κριτική επιτροπή του διαγωνισμού προβεί στην κατάταξη των μελετών ή των σχεδίων που της έχουν υποβληθεί.

46 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει ο κανόνας της ανωνυμίας των υποψηφίων που προβλέπεται στο άρθρο 82, παράγραφος 4, της οδηγίας 2014/24, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα διεξαγωγής διαλόγου μεταξύ της κριτικής επιτροπής και των υποψηφίων προς διευκρίνιση στοιχείων σε σχέση με τα σχέδια που υποβάλλονται, όπως προβλέπεται στο άρθρο 82, παράγραφοι 5 και 6, και την παραπομπή του άρθρου 80, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας στις διατάξεις του τίτλου Ι αυτής, την έννοια ότι αντιτίθεται στην υποχρεωτική διενέργεια προηγούμενης ακροάσεως των ενδιαφερομένων;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

47 Κατά πρώτον, η αναθέτουσα αρχή προβάλλει ένσταση απαραδέκτου του υποβληθέντος ερωτήματος για τρεις λόγους. Κατ’ αρχάς, δεδομένου ότι η αξιολόγηση κριτικής επιτροπής διαγωνισμού μελετών πρέπει να διενεργείται αυστηρώς τηρουμένης της αρχής της ανωνυμίας, ενώ, εν προκειμένω, έχει αρθεί η ανωνυμία των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό, η αναγνώριση του δικαιώματος ακρόασης της προσφεύγουσας στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρίας από την κριτική επιτροπή δεν μπορεί πλέον να έχει καμία συνέπεια στην πράξη. Εν συνεχεία, ακόμη και αν είχε διεξαχθεί ακρόαση της προσφεύγουσας εταιρίας, το αποτέλεσμα του διαγωνισμού θα ήταν το ίδιο, αφ’ ης στιγμής δεν διαπιστώθηκε από τα πορτογαλικά δικαστήρια ουδέν σφάλμα που να έχει παρεισφρήσει στην εκτίμηση της κριτικής επιτροπής. Τέλος, η εν λόγω προσφεύγουσα εταιρία, επιδιώκοντας να της αναγνωριστεί δικαίωμα ακρόασης από την κριτική επιτροπή, αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στο να της δοθεί η δυνατότητα να μεταβάλει το περιεχόμενο του σχεδίου της, πράγμα το οποίο απαγορεύεται από το δίκαιο της Ένωσης.

48 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του κανονιστικού και πραγματικού πλαισίου το οποίο το ίδιο προσδιορίζει με δική του ευθύνη και του οποίου την ακρίβεια δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως που υπέβαλε εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή ακόμη όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 17ης Μαρτίου 2026, Županijsko državno odvjetništvo, C-8/24, EU:C:2026:210, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

49 Εν προκειμένω, υπογραμμίζεται, πρώτον, ότι, σε περίπτωση ακύρωσης της επίμαχης στην κύρια δίκη απόφασης, δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να συγκροτηθεί νέα κριτική επιτροπή προκειμένου να αξιολογηθούν, εκ νέου, τα σχέδια που υπέβαλαν οι υποψήφιοι, αυστηρώς τηρουμένης της ανωνυμίας τους.

50 Δεύτερον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η προσβολή του δικαιώματος ακρόασης συνεπάγεται την ακύρωση της οικείας απόφασης μόνον εάν, ελλείψει της πλημμέλειας αυτής, η απόφαση θα μπορούσε να έχει διαφορετικό περιεχόμενο, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να υποκαταστήσει με τη δική του εκτίμηση εκείνη του αιτούντος δικαστηρίου.

51 Τρίτον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι ο σκοπός τον οποίο επιδιώκει η προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία έγκειται απλώς στο να της δοθεί η ευκαιρία να μεταβάλει το περιεχόμενο του σχεδίου της, πράγμα το οποίο δεν φαίνεται να απορρέει από την απόφαση περί παραπομπής, γεγονός παραμένει ότι το ζήτημα αν το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε ακρόαση των υποψηφίων που επιδιώκουν έναν τέτοιο σκοπό εμπίπτει στην ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης και, ως εκ τούτου, αφορά την επί της ουσίας εξέταση του υποβληθέντος ερωτήματος.

52 Συνεπώς, οι ενστάσεις απαραδέκτου τις οποίες προέβαλε η αναθέτουσα αρχή δεν μπορούν να γίνουν δεκτές.

53 Κατά δεύτερον, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 11 των προτάσεών του, το υποβληθέν ερώτημα αφορά την ερμηνεία των άρθρων 80 και 82 της οδηγίας 2014/24, ενώ ο επίμαχος στην κύρια δίκη διαγωνισμός μελετών αποσκοπούσε στην κατάρτιση σχεδίου γέφυρας επί του ποταμού Δούρου, κατόπιν αιτήματος της εταιρίας που είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση της υποδομής του υπόγειου σιδηρόδρομου του Πόρτο.

54 Δεν αποκλείεται, επομένως, ο διαγωνισμός αυτός να εμπίπτει όχι στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2014/24, αλλά σε εκείνο της οδηγίας 2014/25.

55 Ειδικότερα, από το άρθρο 7 της οδηγίας 2014/24 προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής της δεν καλύπτει τις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα των υπηρεσιών μεταφορών, όπως ο τομέας ορίζεται στο άρθρο 11 της οδηγίας 2014/25 (απόφαση της 1ης Αυγούστου 2022, Roma Multiservizi και Rekeep, C-332/20, EU:C:2022:610, σκέψη 64).

56 Το δε άρθρο 11, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2014/25 διευκρινίζει ότι η οδηγία «εφαρμόζεται στις δραστηριότητες που αποσκοπούν στην παροχή ή τη λειτουργία δικτύων που παρέχουν υπηρεσίες στο κοινό στους τομείς των μεταφορών με σιδηρόδρομο, αυτόματα συστήματα, τραμ, τρόλεϊ,

λεωφορεία ή καλώδιο». Κατά το δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου, υφίσταται δίκτυο όταν η υπηρεσία μεταφοράς παρέχεται με όρους που ορίζονται από την αρμόδια αρχή κράτους μέλους, όπως οι όροι που αφορούν τα δρομολόγια, τη διαθέσιμη μεταφορική ικανότητα ή τη συχνότητα παροχής της υπηρεσίας.

57 Στο μέτρο που η απόφαση περί παραπομπής δεν διευκρινίζει τη χρήση για την οποία προορίζεται η γέφυρα επί του ποταμού Δούρου, της οποίας ο σχεδιασμός αποτελεί το αντικείμενο του επίμαχου στην κύρια δίκη διαγωνισμού μελετών, από την απόφαση αυτή δεν καθίσταται δυνατό να συναχθεί αν στη διαφορά της κύριας δίκης έχει εφαρμογή η οδηγία 2014/24 ή αν, αντιθέτως, πρέπει να εφαρμοστεί η οδηγία 2014/25.

58 Διαπιστώνεται, ωστόσο, ότι τα άρθρα 97 και 98 της οδηγίας 2014/25 αντιστοιχούν, κατ' ουσίαν, στα άρθρα 80 και 82 της οδηγίας 2014/24 (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Σεπτεμβρίου 2018, Rudigier, C-518/17, EU:C:2018:757, σκέψη 44, και της 10ης Νοεμβρίου 2022, Taxi Horn Tours, C-631/21, EU:C:2022:869, σκέψη 39).

59 Υπό τις συνθήκες αυτές, το υποβληθέν ερώτημα εξακολουθεί να είναι κρίσιμο για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης ακόμη και στην περίπτωση που ο επίμαχος στην εν λόγω διαφορά διαγωνισμός μελετών εμπίπτει στην πρώτη από τις οδηγίες αυτές.

60 Τρίτον, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη διαδικασία διαγωνισμού μελετών αφορά ποσό που υπερβαίνει τα κατώτατα όρια τα οποία καθορίζονται, αντιστοίχως, στο άρθρο 4 της οδηγίας 2014/24 και στα άρθρα 15 και 95 της οδηγίας 2014/25.

61 Κατά συνέπεια, το υποβληθέν ερώτημα είναι παραδεκτό.

Επί της ουσίας

62 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν τα άρθρα 80 και 82 της οδηγίας 2014/24 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στο να έχουν οι συμμετέχοντες σε διαγωνισμό μελετών τη δυνατότητα να απαιτήσουν να τύχουν ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού πριν από την εκ μέρους της οριστική κατάταξη των μελετών ή των σχεδίων που αυτοί υπέβαλαν.

63 Προκαταρκτικώς, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως, το νομικό και πραγματικό πλαίσιο προσδιορίζεται από το αιτούν δικαστήριο με δική του ευθύνη. Επομένως, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αμφισβητήσει, όπως προτείνει η προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία, τη διαπίστωση του δικαστηρίου αυτού ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη διαδικασία συνιστά διαδικασία διαγωνισμού μελετών, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, σημείο 21, της οδηγίας 2014/24.

64 Υπό το πρίσμα της προκαταρκτικής αυτής διευκρίνισης, υπογραμμίζεται, πρώτον, ότι καμία από τις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας 2014/24, το οποίο αφορά ειδικώς τους διαγωνισμούς μελετών, δεν εγγυάται στον υποψήφιο διαγωνισμού μελετών το δικαίωμα να τύχει ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού προτού αυτή προβεί στην κατάταξή του.

65 Καίτοι είναι αληθές ότι το άρθρο 82, παράγραφος 5, της οδηγίας 2014/24 διευκρινίζει ότι η κριτική επιτροπή μπορεί, εάν χρειάζεται, να καλέσει υποψήφιο να απαντήσει στις ερωτήσεις που αυτή έχει καταχωρίσει στο πρακτικό της, προς διευκρίνιση ορισμένων στοιχείων του έργου του υποψηφίου,

εντούτοις μια τέτοια αίτηση παροχής διευκρινίσεων μπορεί να υποβληθεί μόνον από την κριτική επιτροπή και εφόσον η ίδια το κρίνει αναγκαίο. Επομένως, η διάταξη αυτή δεν απονέμει στους υποψηφίους διαγωνισμού μελετών δικαίωμα ακρόασης από την ίδια κριτική επιτροπή.

66 Δεύτερον, από το άρθρο 80, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24 προκύπτει ότι οι αναθέτουσες αρχές υποχρεούνται να διοργανώνουν διαγωνισμούς μελετών εφαρμόζοντας διαδικασίες προσαρμοσμένες όχι μόνο στις διατάξεις του κεφαλαίου ΙΙ του τίτλου ΙΙΙ της οδηγίας αυτής, αλλά και στις διατάξεις του τίτλου Ι, ο οποίος αφορά το πεδίο εφαρμογής, τους ορισμούς και τις γενικές αρχές που εφαρμόζονται στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων και των διαγωνισμών μελετών.

67 Συναφώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι ο τίτλος Ι δεν περιέχει καμία διάταξη η οποία να προβλέπει ότι οι υποψήφιοι διαγωνισμού μελετών ή οι προσφέροντες σε διαδικασία ανάθεσης δημόσιας σύμβασης τυγχάνουν ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού ή από την οικεία αναθέτουσα αρχή προτού η κριτική επιτροπή ή η αναθέτουσα αρχή λάβει την απόφασή της.

68 Αφετέρου, το άρθρο 18 της οδηγίας 2014/24, το οποίο περιλαμβάνεται στον εν λόγω τίτλο Ι, καθιερώνει τις αρχές της ίσης μεταχείρισης και της διαφάνειας στις διαδικασίες ανάθεσης συμβάσεων.

69 Από τις ανωτέρω αρχές προκύπτει ότι οι όροι και οι ρυθμίσεις της διαδικασίας ανάθεσης πρέπει να διατυπώνονται με σαφήνεια, ακρίβεια και χωρίς αμφισημία στην προκήρυξη του διαγωνισμού ή στη συγγραφή υποχρεώσεων και ότι δεν μπορεί, κατ' αρχήν, να υπάρξει διαπραγμάτευση μεταξύ της οικείας αναθέτουσας αρχής και ενός διαγωνιζομένου, ούτως ώστε μια προσφορά να μην είναι κανονικά δυνατόν να τροποποιηθεί μετά την κατάθεσή της και η αναθέτουσα αρχή να μην μπορεί να ζητήσει διευκρινίσεις από διαγωνιζόμενο του οποίου την προσφορά θεωρεί ανακριβή ή μη σύμφωνη με τα έγγραφα της σύμβασης (πρβλ. αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2017, Casertana Costruzioni, C-223/16, EU:C:2017:685, σκέψη 35, της 17ης Ιουνίου 2021, Simonsen & Weel, C-23/20, EU:C:2021:490, σκέψη 61, και της 13ης Ιουνίου 2024, BibMedia, C-737/22, EU:C:2024:495, σκέψεις 31 και 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

70 Στο μέτρο που το άρθρο 80, παράγραφος 1, της οδηγίας 2014/24 επιβάλλει την τήρηση των εν λόγω αρχών της διαφάνειας και της ισότητας κατά τη διάρκεια των διαδικασιών διαγωνισμών μελετών, χωρίς καμία άλλη διάταξη σχετική με τις διαδικασίες αυτές να κατοχυρώνει δικαίωμα ακρόασης των υποψηφίων, δεν μπορεί να επιτραπεί στον υποψήφιο να απαιτήσει να τύχει ακρόασης από την οικεία κριτική επιτροπή διαγωνισμού προτού αυτή προβεί στην κατάταξη των μελετών ή των σχεδίων που της έχουν υποβληθεί.

71 Όπως υπενθύμισε, κατ' ουσίαν, ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 23 και 37 των προτάσεών του, η ανάγκη να διαφυλαχθεί η ανεξαρτησία της κριτικής επιτροπής του διαγωνισμού και η κατάταξη βάσει μόνον των αντικειμενικών πλεονεκτημάτων των μελετών και των σχεδίων που υποβλήθηκαν, την οποία σκοπεί να διασφαλίσει η απαίτηση περί ανωνυμίας που προβλέπεται στο άρθρο 82, παράγραφοι 2 και 4, της οδηγίας 2014/24, ενισχύει την ερμηνεία αυτή. Πράγματι, παρά τις προφυλάξεις που ενδέχεται να ληφθούν, η διαδικασία προηγούμενης ακρόασης από την κριτική επιτροπή ενέχει πάντοτε τον κίνδυνο δημοσιοποιήσεως, κατά τη διάρκεια της ακρόασης αυτής, στοιχείων που να καθιστούν δυνατή την ταυτοποίηση, έστω και με έμμεσο τρόπο, ενός υποψηφίου.

72 Κατά τα λοιπά, όπως καταδεικνύουν, μεταξύ άλλων, το άρθρο 36, παράγραφος 5, τελευταίο εδάφιο, το άρθρο 41, τρίτο εδάφιο, ή ακόμη το άρθρο 69, παράγραφοι 1 και 4, της οδηγίας 2014/24, τα οποία περιλαμβάνονται στον τίτλο ΙΙ της οδηγίας αυτής, όταν ο νομοθέτης της Ένωσης προτίθεται να αναγνωρίσει στους υποψηφίους ή στους προσφέροντες το δικαίωμα να έρχονται σε επαφή με την οικεία αναθέτουσα αρχή ή να διαπραγματεύονται με αυτήν, αναγνωρίζει ρητώς υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής προς τούτο.

73 Πρέπει ακόμη να προστεθεί ότι, αν το αιτούν δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο επίμαχος στην κύρια δίκη διαγωνισμός μελετών δεν διέπεται από την οδηγία 2014/24, αλλά από την οδηγία 2014/25, θα πρέπει να κρίνει, για λόγους παρεμφερείς με εκείνους που εκτίθενται στις σκέψεις 64 έως 72 της παρούσας αποφάσεως, ότι τα άρθρα 97 και 98 της τελευταίας αυτής οδηγίας δεν μπορούν να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι ένας υποψήφιος μπορεί να απαιτήσει να τύχει ακρόασης από την κριτική επιτροπή προτού αυτή προβεί στην κατάταξη των μελετών και σχεδίων που της έχουν υποβληθεί.

74 Τρίτον, όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 46 έως 58 των προτάσεών του, η γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης που κατοχυρώνει το δικαίωμα ακροάσεως, η οποία έχει εφαρμογή στη διαφορά της κύριας δίκης, δεν μεταβάλλει το συμπέρασμα αυτό.

75 Κατά πάγια νομολογία, το δικαίωμα αυτό εγγυάται, στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, σε όλους τη δυνατότητα να γνωστοποιούν λυσιτελώς την άποψή τους κατά τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας και πριν από την έκδοση οποιασδήποτε βλαπτικής απόφασης σε βάρος τους ή απόφασης που θα μπορούσε να επηρεάσει δυσμενώς τα συμφέροντά τους, ακόμη και όταν η τήρηση μιας τέτοιας διατύπωσης δεν προβλέπεται ρητώς από την εφαρμοστέα ρύθμιση (πρβλ. αποφάσεις της 24ης Οκτωβρίου 1996, Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., C-32/95 P, EU:C:1996:402, σκέψη 21, της 14ης Ιανουαρίου 2021, RTS infra και Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel, C-387/19, EU:C:2021:13, σκέψη 34, της 12ης Σεπτεμβρίου 2024, Sagrario, C-63/23, EU:C:2024:739, σκέψη 79, και της 6ης Μαρτίου 2025, Obshtina Veliko Tarnovo και Obshtina Belovo, C-471/23 και C-477/23, EU:C:2025:155, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

76 Στην υπό κρίση υπόθεση, δεν αμφισβητείται ότι η απόφαση της κριτικής επιτροπής με την οποία η προσφεύγουσα στην υπόθεση της κύριας δίκης εταιρία απώλεσε κάθε ευκαιρία να της απονεμηθούν τα βραβεία που συνδέονται με τον επίμαχο στην κύρια δίκη διαγωνισμό μελετών και να της ανατεθεί η δημόσια σύμβαση υπηρεσιών η οποία επρόκειτο να ανατεθεί στη συνέχεια συνιστά βλαπτική πράξη γι' αυτήν.

77 Τούτου λεχθέντος, το δικαίωμα ακροάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με τις ειδικές περιστάσεις εκάστης συγκεκριμένης υποθέσεως, ιδίως τη φύση της επίμαχης πράξεως, το πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εκδόθηκε και τους κανόνες δικαίου που διέπουν το οικείο ζήτημα, δεδομένου ότι το δικαίωμα αυτό αποσκοπεί, ιδίως, στο να παρέχεται στους ιδιώτες η δυνατότητα να διατυπώσουν λυσιτελώς την άποψή τους σχετικά με τα στοιχεία επί των οποίων προτίθεται να στηριχθεί η διοίκηση [πρβλ. αποφάσεις της 5ης Νοεμβρίου 2014, Mukarubega, C-166/13, EU:C:2014:2336, σκέψη 54, της 6ης Οκτωβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa Łódź-Bałuty, C-338/20, EU:C:2021:805, σκέψη 42, και της 25ης Απριλίου 2024, NW και PQ (Διαβαθμισμένες πληροφορίες), C-420/22 και C-528/22, EU:C:2024:344, σκέψη 89].

78 Η διαδικασία διαγωνισμού μελετών, όπως ρυθμίζεται από την οδηγία 2014/24, έχει ως σκοπό να παράσχει τη δυνατότητα στην κριτική επιτροπή διαγωνισμού να συγκρίνει τις μελέτες ή τα σχέδια κάθε υποψηφίου κατά τρόπο ανώνυμο, αντικειμενικό και διαφανή, στηριζόμενη

αποκλειστικά και μόνο στα κριτήρια που μνημονεύονται στην προκήρυξη του διαγωνισμού. Συνακόλουθα, οι συμμετέχοντες στον επίμαχο διαγωνισμό καλούνται να καταθέσουν, βάσει των ακριβών στοιχείων που περιέχονται στα έγγραφα της σύμβασης, μελέτη ή σχέδιο που να ανταποκρίνεται με τον πλέον επαρκή τρόπο στις προσδοκίες της οικείας αναθέτουσας αρχής, όπως αυτές προσδιορίζονται στα έγγραφα αυτά.

79 Επιπλέον, στους εν λόγω συμμετέχοντες εναπόκειται να επιδείξουν επιμέλεια κατά την εκπόνηση των μελετών ή των σχεδίων τους, δεδομένου ότι η αναθέτουσα αρχή δεν υπέχει καμία υποχρέωση να έλθει σε επαφή μαζί τους προκειμένου να αρθεί η έλλειψη σαφήνειας ως προς το ζήτημα αυτό (πρβλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 29ης Μαρτίου 2012, SAG ELV Slovensko κ.λπ., C-599/10, EU:C:2012:191, σκέψη 38).

80 Ως εκ τούτου, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών περιστάσεων που πλαισιώνουν τη διαδικασία του διαγωνισμού μελετών και που υπομνήσθηκαν στις σκέψεις 78 και 79 της παρούσας αποφάσεως, ιδίως δε της ανάγκης διαφύλαξης της ανωνυμίας των υποψηφίων καθώς και της ισότητας μεταξύ τους, όπως επίσης και της υποχρέωσης των υποψηφίων να επιδεικνύουν επιμέλεια κατά την εκπόνηση των μελετών ή των σχεδίων τους, το δικαίωμα ακροάσεως του υποψηφίου προτού η μελέτη ή το σχέδιό του αποκλειστεί, ενδεχομένως, από τη διαδικασία επιλογής δεν περιλαμβάνει το δικαίωμά του να εκθέσει, ενώπιον της οικείας κριτικής επιτροπής διαγωνισμού, την άποψή του ως προς τα στοιχεία επί των οποίων η κριτική επιτροπή προτίθεται να στηρίξει την απόφασή της, αλλά υλοποιείται αποκλειστικά και μόνο μέσω της δυνατότητας που αυτός διαθέτει να υποβάλει μελέτη ή σχέδιο ανταποκρινόμενο στις προσδοκίες της εκάστοτε αναθέτουσας αρχής. Ως εκ τούτου, δεν συντρέχει λόγος να αναγνωριστεί σε έναν τέτοιο υποψήφιο το δικαίωμα ακροάσεως από την ίδια κριτική επιτροπή κατόπιν της υποβολής της μελέτης ή του σχεδίου και πριν από την εκ μέρους της οριστική κατάταξη των μελετών ή σχεδίων που υποβλήθηκαν ενώπιόν της.

81 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, τα άρθρα 80 και 82 της οδηγίας 2014/24 έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται στο να έχουν οι συμμετέχοντες σε διαγωνισμό μελετών τη δυνατότητα να απαιτήσουν να τύχουν ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού πριν από την εκ μέρους της οριστική κατάταξη των μελετών ή των σχεδίων που αυτοί υπέβαλαν.

Επί των δικαστικών εξόδων

82 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Τα άρθρα 80 και 82 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκε με τον κατ' εξουσιοδότηση κανονισμό (ΕΕ) 2019/1828 της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2019,

έχουν την έννοια ότι:

αντιτίθενται στο να έχουν οι συμμετέχοντες σε διαγωνισμό μελετών τη δυνατότητα να απαιτήσουν να τύχουν ακρόασης από την κριτική επιτροπή του διαγωνισμού πριν από την εκ μέρους της οριστική κατάταξη των μελετών ή των σχεδίων που αυτοί υπέβαλαν.

(υπογραφές)